

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Galeoti Martii Narniensis De Homine Libri Dvo

Galeottus <Martius>

Basileae, 1517

Malae

urn:nbn:de:hbz:466:1-31834

Pteregiū & capitis doloribus. Pteregiū a nonnullis iunioribus dicitur ungula oculi, ob quandam similitudinem. nam est membrana quaedam crassa atq; nervosa, albo rubroq; distincta, ex altero oculorum angulo orta ad pupillam pergens. licet pteregiū etiam de alijs dicatur. Nam caro superuacua, unguis digitosq; crescendo operiens, hoc nomine appellatur. Plinius. xxxiiij. naturalis historia. Cathiniae effectus, siccare, sanare, sistere fluitiones, pteregia & sordes oculorum purgare. Idem. xxiiij. Illinitur eadem cum fico & pteregijs digitorum ex uino. hæc in oculi superficie. Sed albugo est subtercutaneus morbus ad similitudinem nubeculae. sunt etiam & cicatrices quasi signa quaedam in oculis subtercutanea, quorum meminit Plinius. xxxiiij. naturalis historia. æs ipsum ad omnia eadem uritur, præterq; ad albugines oculorū & cicatrices. Sed oculorum prognostica longum esset referre. nam cum fenestrae sint animorum, quid eorum color, quid uero frequens motus, quid item acrimonia indicent, nemo fere ignorat. Vnum tamen non reticendum est, eos maleficos esse, pessimisq; moribus quibus oculi sunt longi. Si candida pars oculi extenta est, aperiturq; tota, impudentiam, cum autem operitur nec omnino ostenditur, inconstantiam indicat. de oculis hucusq;.

Albugo

Oculorū
prognostica.

MALAE

MALAE sequuntur genas, quas homini tantum tribuit Plinius. licet poeta Vergili⁹ in. iij. Gæorgicorum de equino genere dixerit.
Quo tempore Glauci
Potmiadae malis membra absumpsere quadrigæ.
malas malum

Malas malum, sicut genas genu ob curuaturam similem nominarunt, rotundiores enim sunt. Nam malus prima producta uoce adiectiuum apparet. Malus enim nauis arbor, masculino genere. Lucretius secundo,

Antennas proram malos tonsasq; natantes.

Mala in facie pars rotundior ac eminentior de solidis loquor, foeminini est generis. Malum uero neutri, species potius est. Adiectiuum ergo hoc in tribus uocibus, tria significat diuersa, quae tamen rotunditate congruere cognoscimus. a mala maxilla est diminutiuum uoce, non significatione.

Non enim sic uocatur, quia sit mala parua, sed quia infra malam locatur. Persius,

Tu cum maxillis balantum gausape pectas,

Inguinibus quare detonsus gurgulio extat.

Nam maxillae barbescunt, & has uocamus buccas. Buccae Buccae.

em sunt ea omnia, quae possunt in facie spiritu inflari. nam eousq; se extendunt, quoad inflat spiritus, & barba uestit.

Horatius primo sermonum,

Quid causae merito quin illis Iupiter ambas

Iratus buccas inflet.

Iuuenalis de Cornicinibus loquens,

Quondam hi cornicines & municipalis harenae

Perpetui comites notaeq; per oppida buccae

Munera nunc adunt.

Cornicines autem & tubicines sola tubae forma differunt, quando quidem tuba recto aere, cornu uero flexo conficiuntur. Ouidius primo metamorphoseon,

Non tuba directi, non aëris cornua flexi.

Buccas autem eorum notas dixit per oppida, quia eas inflabant.

c Idem,

Malus.

Maxilla.

Buccae.

Cornicines.

Tubicines.

Tuba.

Cornu.

Idem, Et bucca foculum excitat.

Plautus in Truculento, quæ istas buccas tam belle purpurifas habes. A bucca buccula genus armaturæ, buccas tegentis. Iuuenalis,

De casside buccula pendens.

Cassis. Buccatū tegmen. Cassis caput, buccula uero barbata partes armabat. Vnde in historijs, & maxime in Commentarijs Cæsaris buccatum tegmen legimus. erat enim buccula cassidis supplementum.

Bucculus. Buccula, cuius masculinum bucculus, alterius significationis. L. Columella septimo, cum deinde bucculos comprehenderit, perducito ad stabulum, & ad stipites religato. Vergilius quarto Georgicon.

Aut errans buccula campo

Decutiat rorem.

Bucculam ac bucculum, paruos boues dictos, quia ab ipsis palearia tanquæ bucculæ pendent persuaderet ratio, nisi alia quoque monosyllaba in us terminata, huiusmodi diminutiuis uterentur. nam sus succulum, & mus musculum facit. Buccam pro ore poni, frequens sermo indicat, in buccam uenit,

Bucca p ore. in buccam cadit. Ab hac significatione buccæ & buccellæ, quæ tantum esca signant, quantum commode ore capitur.

Buccæ & buccella. Diuus Augustus in epistola ad Tiberium, Ne Iudæus quidem mi Tiberi, tam diligenter sabbatis ieiunium seruat, quæ ego hodie seruauit, qui in balneo demum post horam primam noctis, duas buccæas manducaui, priusquæ ungi inciperem.

Bucco. Bucculentus. Et in Psalmis, Misit cristallum suam sicut buccellas, antem faciem frigoris eius quis sustinebit? A bucca bucco, & bucculentus. Buccones qui tumidioribus sunt buccis, ex ipsa phisionomia pingui minerua, id est, crasso ingenio sunt.

Plautus

Plautus in Bacchidibus . Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardí,
blenni, buccones, solus ego omnes anteo stultitia. Buccalen-
tum ponit idem Plautus in Mercatore, Ego dicam tibi ca-
num, uarum, uentriosum, bucculentum. Os oris foramen Os.
buccarum. Iuuenalis,

Nec habet quem porrigat ore trientem.

Sed huius est lata significatio, nam tota hominis facies os
dicitur. Ouidius,

Prona q̄ cum spectent animalia cætera terram,

Os homini sublime dedit cælumq̄ uidere Iussit. Nam pro
persona tanq̄ nouum & licenter dictum putat Macrobius. Os pro
persona.

Ora q̄ corticibus sumunt horrenda cauatis.

Quod in Gæorgicis est. In ore & mores hominum nosci te-
stantur physiologi. Nam sparsum nimis uoracem, ac loqua
cem ostendit. Os osculum facit, quod duo significat, est em̄
osculum Oris phy
sionomia
Osculum

Videt oscula quæ non

Est uidisse satis.

Et huius quoq̄ diminutiuum apud idoneos extat. Vergi-
lius in Gæorgicis,

Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu.

Oscillum

L. Columella secundo, Reliquum quod seminis sup̄est,
in tabulatum quo fumus prouenit, optime reponas, quo-
niam si humor inuasit, uermes gignit, qui simul ac oscilla lu-
pinorum adederint, reliqua pars enasci nō potest. Sed cum
osculum basium significat, ratione parui oris est. non enim
basium dare possumus, nisi ex ore fiat osculum, nam quæ
sparsa sunt in ore, stringuntur, exporrigunturq̄ in oscu-
lum, hinc notum illud uerbum osculor. Ea pars quæ in ho-

Osculor.

- mine ridente, lineis quibusdam terminatur, rictus nuncu-
Rictus. patitur. Iuuenalis,
 Ipse ad conspectum canæ deducere rictum
 Suetus. Martialis tertio,
 Cum comparata rictibus tuis ora
 Nilivus habeat crocodilus angusta.
 De quo Lactantius, Sic oris quoque species & rictus ex trans-
 uerso patefactus, quæ utilis, quæ decens sit, enarrari non potest.
 & hic, sicut cætera fere omnia, cum belluis communis est. Ab
Ringor. hoc enim ringor uerbum, quod a latraturis canibus sumpta
 translatione dicitur, ut ait Donatus. Terentius in Phormio-
 ne, cum tibi sit quod placeat, ille ringitur, tu rides. Est autem
 ringi initium iræ ac stomachi dare, quod recte a rictu sumit
 exordium, quoniam rictus notas habet passionum pluri-
Labia mas. nam in eo labia sunt duo, inferius & superius, quæ pro-
Comprimuntur, ut animus affectus est, comprimuntur sæpe, nonnunquam com-
Exporriguntur. pesuntur. Iuuenalis,
 Digito compeste labellum.
 Interdum exporriguntur. Persius,
 Atque exporrecto trutinantur uerba labello.
Labra. Et hæc omnia in ipso rictu creantur. Sed a labris siue labijs,
 utrumque enim apud idoneos reperitur, dicta sunt cognomi-
Labeones. na Labeonum teste Plinio, & non a labe, ut ait Priscianus,
 repugnat enim quantitas. Persius,
Contra Priscianum Nectroiades Labeonem
 Prætulerint.
 Et labe prima enunciatur producta. Vergilius secundo,
 Hinc mihi prima mali labe.
Labrum. Labrum uas magnum dicitur. Plinius iunior in epistolis,
 marmoreo

marmoreo labro aqua exundabat. Et in labris quoque physi- Labiorū
 onomia est. nam quibus crassa ac inuersa labia sunt, Ga- physio/
 neones putauit antiquitas. Valleculam superioris labri per nomia.
 similitudinem lacunam uocat Lactantius, A radice inferio- Lacuna
 ris labij, mentum sumit initium, quod licet homini tantum labri.
 tribuat Plinius, tamen apud Plautum legimus in Mene- Mentū.
 chmis, glandionica, suillam, lardum, pernam, itidem aut sin-
 ciput, aut menta porcina. ab hoc mentagra morbus dicitur, Mētagra
 de quo inferius late dicemus. Ea autē quæ sub mento sunt, Buccula.
 non habent peculiare uocabulum, nisi buccula quoque a simi-
 litudine dicatur. Suetonius septimo de Galba, Cōstat Au-
 gustum puerum adhuc salutantē se apprehensa buccula di-
 xisse. Sed tota hæc capitis anterior pars quæ in lætitiā ef-
 funditur, contrahitur in tristitiā, in iram, gaudium, mœ-
 rorem, & plurimas perturbationes resoluitur. Nam fronte,
 supercilijs, naso, oculis, genis ipsi, notas animi indicamus.
 Auolendo dicitur uultus. in homine enim facies manet, Vultus.
 uultus mutatur, cuius rei uocabulum non habent Græci, Facies.
 teste Tullio in primo de Legibus. Nam & oculi nimis ar-
 guti, quemadmodum animo affecti sumus loquuntur, & is
 qui appellatur uultus, qui nullo in animante esse præter ho-
 minem potest, indicat mores, cuius uim Græci norunt, no-
 men omnino non habent. A uultu uultuosus deriuatur, Vultuo/
 quod tristem significat. ut ait Nonius allegans Ciceronem, sus.
 in quo cum effeceris, nequid ineptum sit, aut uultuosum.
 Apud uetustos uultum neutro genere reperitur. Lucretius Vultam.
 tertio de natura rerum,

Sed quos utriusque figuræ
 Esse uides mixtim miscentes uulta parentum.

c 3 Illud

Irrisionis Illud quoque non omittendum arbitror irrisionis genera plu-
modi plu ra exultu fieri. Et licet fannæ. i. irrisionis plures sint modi,
res. teste Persio,

Occipiti cæco posticæ occurrite fannæ.

Sannio/
nes.
Menti
physio/
nomia.

Illud præcipuum uidetur, quod ore fit distorto, quapropter
fanniones uetustas appellauit. hi enim non recto sunt uultu,
& ita se formant, ut omnibus sint risui. Hæc de faciei parte
anteriori dicta sufficiant, si illud quoque monuerimus, Men-
tum oblongum mitem hominem, & iræ non obnoxium,
breue autem immitem ac inuidum insinuare. Vnde in sexto
Aeneidos, siue Apollineo ductu, siue physionomiæ scien-
tia, quam doctissimi uiri secuti sunt, & Aristoteles in disci-
plinis uir maximus non neglexit, immo, ut ait Plinius, scri-
psit, a Poeta Vergilio, in laudem morum ipsius Numæ re-
gis Romani dictum uidetur,

Nosco crines incanaque menta

Regis romani.

Menta p
mento.

Pluratiuo enim numero usus creditur, cum de uno diceret,
ut illius regis mitem naturam ostenderet. Nam cum menta
dixit pro mento, satis clare manifestauit, se de magnitudine
menti intelligere, quod usitatum apud obseruantissimos la-
tinæ linguæ uidemus. Vnde Horatius magnitudinē Romæ
considerans, non urbem, sed urbes in arte Poetica posuit,
Postquam cepit agros extendere uictor, & urbes

Latior amplecti murus.

Mentum sic a Vergilio positum, mitem ostendit regem Nu-
mam. Nam & apud antiquam Græciam moris fuit, ut ait
Plinius, in supplicando mentum attingere.

Aures.